

Een prachtige gevangenis

Eerder verschenen:

• **De toekomst van de toekomst –**

wat doen we met 5G en wat doet het met ons?

18 interviews met wetenschappers en specialisten

386 pp. – ISBN 978 94 0364 227 7

• **Alledaagse stralingsoverlast –**

de gevolgen van elektrosmog voor de gezondheid

Susan Pockett

248 pp. – ISBN 978 94 0365 879 7

• *Een prachtige gevangenis*

Uitgave zonder winsttoegmerk voor onafhankelijke informatie over door-de-mens-gemaakte EMV's. Eventuele opbrengst is voor bevordering van geïnformeerdheid en bewustheid.

© 2008/9 Gunilla Ladberg

WWW.LADBERG.SE

© 2022 Vertaling/samenstelling: J. Vissers

CEHAOHE@GMAIL.COM

Tekeningen: Joël Vervoort

Illustratie op p. 103 naar Edvard Munch, *Skrik* ('de schreeuw'), 1893.

ISBN 978 94 0368 333 1

NUR 740

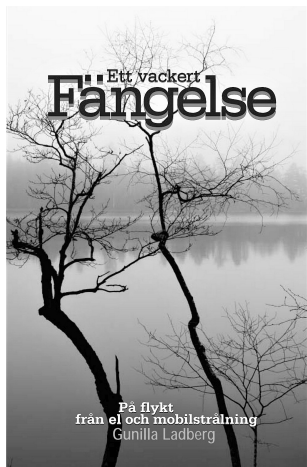
No part of this book may be reproduced in any form, by print, photocopy, microfilm, or any other means without written permission by the editor.

Niets van deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de samensteller.

**EEN
PRACHTIGE
GEVANGENIS**

*leven met
elektrohypersensitiviteit
in eigen land*

Gunilla Ladberg

Oorspronkelijke titel: *Ett vackert fängelse: På flykt från el och mobilstrålning.*

1e en 2e editie: Zweeds, 2008, 2009, als non-profit-uitgave door de vereniging Vågbrytaren ('golfbreker').

3e editie: Duits (*Ein schönes Gefängnis*), vertaling Ingrid von Brandt, 2010.

4e editie: Engels (*Forced to Disconnect*), vertaling Agneta Jonsson, 2010.

Er verschenen ook een Finse en een Franse uitgave. Pdf's hiervan zijn te vinden op VAGBRYTAREN.SE.

De Nederlandse editie is gebaseerd op de Engelse vertaling. Alle aanvullingen en de bijlagen zijn overgenomen met toestemming van de desbetreffende auteurs of rechthebbende.

Deze uitgave bevat geen medische raad of adviezen. Elke bijdrage beschrijft of weerspiegelt de persoonlijke ervaringen en/of inzichten van de desbetreffende auteur. De verantwoording voor de interpretatie van de verstrekte informatie berust bij de lezer.

Gunilla Ladberg

is gepromoveerd in het vak onderwijspsychologie. Ze is behalve een bekend docent en spreker ook de auteur van zo'n 20 boeken, die voornamelijk gaan over psychologie, kleuter- en schoolonderwijs, en meertaligheid. Ze schreef twee boeken die het menselijk brein verkennen: *Den mänskliga hjärnan: En upptäcktsfärd* (2008, 'het menselijk brein: een ontdekkingsreis') en *Hjärnan, flocken och ensamheten: Om människans natur och det moderna livet* (2014, 'het brein, de kudde en de eenzaamheid: over de menselijke natuur en het moderne leven'). Gunilla heeft een tijd een blog bijgehouden en schreef enkele artikelen over draadloze technologie, die op haar site LADBERG.SE te vinden zijn.

Gunilla Ladberg werd geboren in 1944 en woont een eind buiten Stockholm, Zweden.

Inhoud

DEEL EEN – EEN PRACHTIGE GEVANGENIS

- Voorwoord 11
- 1. Ja, het is een prachtige gevangenis 13
- 2. Onmogelijk om te ontsnappen 17
- 3. In drie dagen veranderde mijn leven voor altijd 26
- 4. Symptomen: veranderend, wisselvallig, steeds erger 32
- 5. Maria: Het is als melaats zijn 41
- 6. Een zwaar leven 47
- 7. Ik dacht dat het psychisch was 51
- 8. Familie en vrienden verliezen 54
- 9. Niet alleen volwassenen 59
- 10. Tegengesproken, en niet vertrouwd 68
- 11. Mensenrechten: in theorie en praktijk 86
- 12. Luister naar ze! 90

DEEL TWEE – BIJLAGEN

- 13. Brief aan het heden 95
- 14. Interview 100
- 15. Over elektrohypersensitiviteit 107
- 16. Hoe staat het met de erkenning? 118
- 17. Eerste hulp bij EHS 127
- 18. Gezondheidsklachten 131
- 19. Nawoord 135
- 20. Informatie 146
- 21. Adressen 150
- Afkortingen 152
- Dankwoord 154

DEEL

EEN

**EEN
PRACHTIGE
GEVANGENIS**

Voorwoord

Dit boek gaat over mensen in Zweden die, nadat zich bij hen overgevoeligheid had ontwikkeld voor elektriciteit of/en de microgolfstraling van draadloze technologieën, op de vlucht zijn in hun eigen land.

Ik moet allereerst zeggen dat noch ik, noch iemand in mijn familie door deze aandoening is getroffen. Ik begon over het probleem te schrijven nadat ik hoorde over de gezondheidsproblemen die kunnen worden veroorzaakt door mobiele telefoons en andere apparaten voor draadloze communicatie. Daardoor heb ik een aantal mensen ontmoet die elektrohypersensitief (EHS) waren geworden. Deze toestand heeft sommigen van hen zodanig gehandicapt dat ze hun huis en werkplek moesten ontvluchten om hun toevlucht te zoeken in beboste gebieden, zo ver mogelijk weg van hoogspannings- en zendmasten.

Het was een enorme openbaring om hun verhalen te horen. Feit is, dat sommigen van mijn medeburgers gedwongen zijn om als vluchtelingen in hun eigen land te leven! Ze zijn niet op de vlucht voor oorlogen of terrorisme, maar voor de moderne technologie. Ze zijn vluchtelingen in een van de veiligste landen ter wereld – of wat eens, vóór de introductie van de nieuwste systemen van informatietechnologie en draadloze communicatie, een veilig land was.

De verhalen van deze mensen moeten verteld worden: voor henzelf vanwege het overduidelijke onrecht, en omdat dit ieders aangelegenheid is. Hun verhalen zijn verhalen die gaan over ons. Mensen met EHS zijn niet anders dan jij of ik. Het enige dat ons van hen scheidt is geluk.

Ik heb door het land gereisd en veel EHS-vluchtelingen ontmoet. Ik heb zo'n 20 mensen geïnterviewd van de meer dan 600 die bekend waren bij de Zweedse vereniging voor elektrohypersensitieven FEB (*Föreningen för El-och Bildskärmsskadade*¹). Omdat bepaalde thema's in hun verhalen keer op

1 FEB: lett. 'vereniging van door elektriciteit en beeldschermen getroffen', bestaat sinds 1987 en heet inmiddels *Elöverkänsligas Riksförbund*.

keer naar voren kwamen, besloot ik die in afzonderlijke hoofdstukken onder te brengen.

Sommige EHS-vluchtelingen wilden anoniem blijven, terwijl andere het niet erg vonden om in de openbaarheid te komen. 'Ik geloof dat iedereen verantwoordelijk is. Daarom wil ik mijn verhaal vertellen,' zei er een. Echter, ik besloot hun allemaal verzonden namen te geven om niet de enkeling te belichten, maar om te benadrukken dat het ieder van ons kan zijn.

Ik wil al mijn nieuwe vrienden bedanken, onder hun onechte namen – Maria, Siv, Björn, Lars, Mia, Eva, Thomas, Inger, Birgit, Naser, Elisabeth, Kenneth, Johanna's vader en Jonas' moeder. Bedankt voor het zo welwillend en oprecht delen van jullie vele pijnlijke ervaringen. Bedankt voor het volhouden. Bedankt voor jullie vertrouwen in mij. Ik hoop dat dit boek mijn dankbaarheid weerspiegelt.

Gunilla Ladberg

Terwijl we naar het huisje van Lars lopen, merk ik de prachtige omgeving van het meer op. 'Ja,' antwoordt Lars. 'Het is een prachtige gevangenis, maar toch een gevangenis.'

Lars kan sommige elektronische apparaten gebruiken die andere EHS-vluchtelingen niet kunnen gebruiken. Hij heeft een eigen studio gebouwd, waar de schadelijke elektrische en magnetische velden van zijn apparatuur volgens de nieuwste inzichten zijn afgeschermd. Deze opzet maakt het voor hem mogelijk in zijn studio te werken, zo lang als de totale straling in de omgeving stabiel blijft.

'Ik werkte vroeger in de reclame. Ik componeer ook muziek en op dit moment ben ik bezig met het schrijven van een musical. In 1996 gebruikte ik een mobiele telefoon als antwoordapparaat op het werk. Ik droeg hem altijd in mijn achterzak. Toen ik op een dag thuiskwam, zag ik een grote rode vlek op mijn bil. Toen realiseerde ik me dat er wellicht iets raars aan de hand was met deze nieuwe technologie. Ik heb sindsdien geen mobiele telefoon meer gebruikt. In plaats daarvan gebruikte ik een pieper.'

Onbeheersbaar transpireren en lusteloosheid

'Vóór 1999 was het leven vrij rustig. Toen kreeg ik een baan als web-designer en multimedia-producent. Toen ik op mijn nieuwe werkplek begon, raakte mijn hele lichaam uit balans. Mijn voeten begonnen onbeheersbaar te transpireren; tot op een punt dat mijn ogen begonnen te tranen. Ik moest mijn voeten vijf keer per dag wassen. Het bleek dat mijn werkplek slechts 80 centimeter verwijderd was van een DECT²-station, en bovendien werd ik omringd door drie computerschermen.

---

2 DECT: Digitally Enhanced Cordless Telecommunication – snoerloze huis- of looptelefoon (handtoestel met basisstation).

Ik kreeg concentratieproblemen en werd lusteloos. Ik moest *to do*-lijstjes maken en afvinken om ook maar iets gedaan te krijgen. Anders zat ik de hele dag uit het raam te staren. Het was zo frustrerend. Ik verloor alle trots op mijn werk, het lukte me gewoon niet meer om teksten te redigeren. Ik verloor telkens mijn gedachtengang. Toen ik voor de derde keer bij mijn baas naar binnen liep en hij me erop wees dat dezelfde fouten er nog steeds waren ... Toen wilde ik gewoon huilen.'

Ik stopte met slapen

'Gelukkig werd ik ontslagen toen de punt.com-industrie in 2002 crashte. Ik concentreerde me in plaats daarvan op mijn gezondheid en begon met sporten, het volgen van een uitgebalanceerd dieet, en ik stopte met alcohol drinken. Plotseling, in november 2003, kon ik niet meer slapen. Dat duurde 5½ maand. Ik lag wakker en doezelde elke nacht misschien een uur of zo weg; het was buitengewoon slopend.

Na die tijd begon ik mijn omgeving wat beter te bekijken. Toen keek ik toevallig naar de daken en vroeg me af: "Wat is daar dan neergezet?" Ik had geen idee wat het was, dus ik ging zoeken op internet en ontdekte: "Oh mijn god, we hebben te maken met een nieuwe technologie!" Ik realiseerde me dat ik 250 meter van een zendmast vandaan woonde, en dat er een andere antenne op 110 meter stond van waar ik werkte.

Ik vroeg me af of mijn slapeloosheid hier iets mee te maken had. Dus ging ik op onderzoek uit. Ik kreeg de kans om van een huis gebruik te maken in een gebied waar nog een tijdje geen mobiel bereik was; om te kijken of ik daar beter zou slapen. Ik sliep de eerste nacht daar goed, en de tweede nacht zelfs nog beter.'

Het is als het volume hoger zetten

'Enige tijd later leende ik de auto van mijn ouders en pendelde naar het stadscentrum van Karlstad. Toen ik de nabijgelegen zendmast naderde, voelde het alsof iemand het volume hoger zette. De spanning in al mijn spieren nam toe. Ik begon te experimenteren door naar een paar masten toe te lopen om erachter te komen wat er zou gebeuren. Ik wilde uitzoeken wat fysiek en wat psychisch was. Elke keer dat ik ongeveer 50 meter van

een mast verwijderd was, begon ik te beven, mijn hart begon onregelmatig te kloppen, ik was misselijk, mijn spieren voelden slap aan en ik begon dubbel te zien. Het werd vrij duidelijk wat er met me aan de hand was.

Ik nam contact op met de exploitant, maar ontving onbeleefde brieven van de bedrijfsjurist, die me in feite zeiden dat ik naar een psychiater moest gaan. Ik realiseerde me uiteindelijk dat ik iets radicaals moest doen. Ik sprak met mensen die meer over deze aandoening wisten. Ik bouwde ook een zogeheten kooi van Faraday³ van metalen muskietengaas. Die kooi hielp enigszins, maar het was niet genoeg.

Op een nacht voelde ik dat ik twee keuzes had: ofwel ik blijf de hele tijd in de kooi of ik vlucht de stad uit. Ik vond een oude hut voor een proefbewoning, maar die locatie werkte niet voor mij. Ik was al te erg verzwakt.

Ten slotte vond ik deze plek, en terwijl ik in de keuken ging zitten, realiseerde ik me: "Lars, je zult nooit in staat zijn om terug te verhuizen naar Karlstad. Je zult nooit meer het openbaar vervoer gebruiken. En de studio die je hebt gebouwd, zal nooit gebruikt worden."

Mijn studio had 400.000 SEK⁴ gekost en het vroeg wel vier jaar om hem te bouwen. Het kostte maar twee dagen om hem af te breken, in de vrachtwagen te laden en weg te brengen.'

Het zijn de ZENDMASTEN!

'Toen ik naar deze plek verhuisde, wist ik niet wat EHS inhield. De volgende grote schok kwam op een dag toen ik aan het koken was. Ik kon het plotseling niet meer aan om bij het fornuis te staan. "Wat is dit!?" dacht ik. "Het zijn de zendmasten die ik niet aankan!" Later, toen ik mijn MP3-speler gebruikte, duurde het slechts ongeveer 10 minuten voordat ik me misselijk begon te voelen.

Na een tijdje op deze plek te zijn geweest, begon ik me weer mens te voelen. Maar dat varieert ook met de dichtheid van de elektrosmog.

3 Kooi van Faraday: volledig met stralingwerend materiaal afgeschermd ruimte.

4 SEK: Zweedse kroon – 10 SEK = ong. 1 euro.

Sommige dagen merk ik het ook aan de lichaamstaal van mijn burens wanneer die smog vermindert. Ze komen overeind en gaan van alles doen.

Als de totale straling hier lager was, zou ik de hele tijd kunnen werken en muziek componeren. Ik slaap niet goed; ik slaap wel, maar onrustig.'

Geen toekomst

'Ik ben met ziekteverlof sinds ik hierheen ben verhuisd, maar die ondersteuning is zojuist beëindigd. De autoriteiten beweren dat ik volledig hersteld ben en dat ik weer aan het werk kan. Op dit moment leef ik van geleend geld.

Toekomst? Die is er niet. Ik ben een keer naar een paar vrienden gereden om te overnachten, en heb mijn kooi van Faraday meegenomen. Maar zodra ik naar buiten ging, voelde het alsof ik onderwater een onderzeeër verliet. Het wordt me constant onmogelijk gemaakt om vrij rond te lopen of gewoon plezier te maken, te reizen, te genieten van een normaal sociaal leven met mijn vrienden.'

Tot slot zegt Lars: '... die vijf maanden zonder slaap. Naakt op de grond zitten, met barstende hoofdpijn, trillend en huilend terwijl ik mijn huid insmeer met olijfolie om het prikken te verzachten, dat was de ergste ervaring die ik ooit heb gehad.' Hij voegt eraan toe: 'Zelfs 10 miljoen Zweedse kronen per maand hadden mijn lijden niet goed kunnen maken.'